

Άκρη δεν έχει κανενός η ευθύνη

Το επίτευγμα έγινε γνωστό προ ημερών. Επιστήμονες στις ΗΠΑ εκτύπωσαν σε τρισδιάστατο (3D) εκτυπωτή μια τέλεια ανθρώπινη καρδιά, η οποία λειτουργεί κανονικά και μπορεί να μεταμοσχευθεί σε ασθενή. Και βέβαια οι 3D εκτυπωτές δεν χρησιμοποιούνται μόνο στην αναγεννητική ιατρική (έχουν ήδη εκτυπωθεί και μεταμοσχευθεί με επιτυχία τραχεία, αυτιά, δέρμα, ουροδόχος κύστη, οστά), σ' αυτούς εκτυπώνονται πλέον τα πάντα, τρόφιμα, έπιπλα, ανταλλακτικά, συσκευές, ακόμη και ολόκληρα αυτοκίνητα και σπίτια.

Εξίσου εντυπωσιακό είναι ένα άλλο, προσφάτως ανακοινωθέν, επίτευγμα. Αμερικανοί και Γερμανοί αστροφυσικοί και κοσμολόγοι αναδημιούργησαν σε υπερυπολογιστές με τη βοήθεια 12 δισ. τρισδιάστατων πίξελ την ιστορία του σύμπαντος, μια οπτική προσομοίωση της γένεσης και της εξέλιξής του από τη Μεγάλη Εκρηξη, το Μπιγκ Μπανγκ, πριν από 13,8 δισ. χρόνια, μέχρι και σήμερα που έχει λάβει τη μορφή ενός κύβου, με 41.416 γαλαξίες και ακμή 350 εκατ. έτη φωτός.

Θαυμαστά έργα, αποδείξεις των αστείρευτων ανθρώπινων ικανοτήτων. Curiosity στον Αρη, σωματίδιο του Θεού, ωάρια από βλαστοκύτταρα, κλωνοποιημένα έμβρυα, νεφρά καλλιεργημένα στο εργαστήριο, ρομποτικά μέλη που κινούνται με τη σκέψη του φέροντος... Αλλά μαζί και αέρια που σκοτώνουν συγκεκριμένες φυλές, μίνι ατομικές βόμβες που τρυπούν τόνους τιμέντου και χάλυβα όπως το μαχαίρι το βούτυρο και πλήττουν επιλεγμένους στόχους, ανθρώπινα γονίδια σε ζώα και φυτά και το αντίστροφο, όντα υπό κατασκευή, ίσως, στο μέλλον, ποδηγετούμενα... Μέσα στη μέθη της υπέρβασης, την αίσθηση μιας σχεδόν θεϊκής δύναμης σε έναν κόσμο ατελή, οι επιστήμονες ενίοτε ξεχνούν ότι μας οδηγούν σε έναν κόσμο λιγότερο φυσικό, ενδεχομένως και ανεξέλεγκτο, λόγω υπερβολικής τεχνολογίας και ανεπαρκούς ανθρωπισμού.

«Πάσα επιστήμη χωριζόμενη αρετής πανουργία και ου σοφία φαίνεται», έλεγε ο Πλάτωνας διά στόματος Μενέξενου. Το ζήτημα της αρετής και της ευθύνης του επιστήμονα (αυτή δεν σταματά εκεί όπου τελειώνει το έργο του· «άκρη δεν έχει κανενός η ευθύνη, εφόσον έγινε η αιτία ν' αρχίσει να ξετυλίγεται μια σειρά πράξεων», έλεγε ο Παπανούτσος) τίθεται στις μέρες μας ιδιαίτερα επιτακτικά. Διότι, σήμερα, μετά την κατάρρευση των πολιτικών ουτοπιών, που έδιναν υποσχέσεις ικανοποίησης όλων των παμπάλαιων ανθρώπινων επιθυμιών, δικαιοσύνη, ισότητα, δημιουργία ενός νέου γενναίου κόσμου, και τη μικρή απήχηση των νέων κοσμοθεωριών, μπροστά σ' αυτή την παράλυση της οραματικής φαντασίας, η επιστήμη είναι η δύναμη που προτείνει λύσεις σε όλα τα προβλήματα. Οχι μόνο εργαλεία για την ανακούφιση του ανθρώπινου πόνου, την ευζωία, τη μακροβιότητα, αλλά και για την ανθρώπινη παντοδυναμία – προς το καλό ή το κακό.

Η επιστήμη αντιπροσωπεύει το άλμα προς τα εμπρός, την έγκυρη εξήγηση του κόσμου, τη λατρεία της ανακάλυψης, τη φυγή από την ανία του εξηγημένου. Όμως μια μερίδα της στρέφεται στις εύκολες ουτοπίες, σε αναζητήσεις που εκπορεύονται από τον άκαμπτο ατομισμό, σαλπίζει νέα δόγματα στην εξασθενημένη εποχή μας της ματαιότητας και της άρνησης, της σύγχυσης αξιών και πεποιθήσεων, της μειωμένης συνοχής. Ταχύρρυθμες εξελίξεις σε σαθρό κοινωνικο-οικονομικο-πολιτικό πλαίσιο. Μια «βόμβα» στα θεμέλια της ανθρωπότητας, που ταπεινώνει την ανθρώπινη σοφία και αψηφά την τέχνη της επιβίωσης, τα όρια της σωτηρίας.

Τασουλα Καραϊσκάκη, *Η Καθημερινή*, 11.05.2014